

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Ружа Панчева-Димитрова, д.м.

Катедра „Хигиена и епидемиология“, Факултет „Обществено здравеопазване“,
Медицински университет “Проф. д-р Параскев Стоянов“-Варна

за дисертационния труд на д-р Албена Борисова Тонева-Стоянова
на тема **„Хранителен статус на деца с нервно-психични заболявания и връзката
му с качеството на живот на родители и обгрижващи“**
за присъждане на образователната и научната степен **„доктор“**
в област на висшето образование **7. Здравеопазване и спорт,**
професионално направление **7.1.Медицина**, научна специалност **Хигиена**

Съгласно Заповед № Р-109-341/09.10.2019 г. на Ректора на Медицински университет – Варна, проф.д-р Красимир Иванов, д.м.н. съм определена за член на Научно жури, а на основание на протокол №1 от заседание на НЖ - да изготвя становище в процедурата за защита на дисертационния труд на д-р Албена Борисова Тонева-Стоянова за присъждане на ОНС „доктор“.

Документите в процедурата са представени според изискванията на МУ-Варна. Не са установени процедурни нарушения.

1.Кратки сведения за професионалното развитие на д-р Тонева: Завършва МУ-Варна като магистър-лекар през 1989 г., придобива специалност „Хомеопатична терапия“ в МУ-София през 2000г. и специалност „Хранене и диететика“ в МУ - Варна през 2003 г. Назначена е за лекар и завеждащ сектор „Текущ санитарен контрол“ в ХЕИ-Варна от 1989г. до 2005г. В периода 2005-2006 г. работи като началник отдел „Контрол на хранителни обекти и храни“ в РИОКОЗ-Варна. Изпълнява длъжността директор на Дирекция „Здравен контрол“ от 2006 до 2011г. в РЗИ-Варна, а от 2011 до 2014 г. е началник на отдел „Контрол на храните“ в Областна дирекция по безопасност на храните – Варна. Постъпва през 2014 г. като лекар в Център по трансфузионна хематология - Варна, а от 09.09.2015 г. след конкурс към МУ-Варна е назначена за асистент и преподава по хигиена, хранене и екология в Катедра „Хигиена и епидемиология“ на МУ-Варна.

2.Актуалност на дисертацията.

Проблемът за хранителния статус на деца с нервно-психични заболявания е много актуален както в България, така и в света. Той има значително влияние върху цялостното здраве и качество на живот при деца с нервно-психични. Хранителните потребности в болшинството от случаите са същите както при деца с нормално нервно-психично

Handwritten signature

развитие, но те се постигат значително по-трудно в тази чувствителна група. Недохранването води до зачестяването на необходимостта от медицинско обгрижване, намалено участие в образователни и социални дейности. То се свързва често с нарушения в растежа, намаляване на периферното кръвообращение и забавяне на заздравяването на рани, повишен спастицитет и раздразнителност, заболявания на зъбите и венците. Трудно е да се прецени честота на недохранване у децата с НПЗ, поради хетерогенността на неврологичните заболявания. По-голямата част от научната литература за храненето при децата с нервно-психични заболявания се фокусира върху пациентите с церебрална парализа, при които се наблюдава недохранване в 17% - 45% от случаите.

Напоследък в Европа има много публикации по темата поради световната значимост на проблема. В Европейското дружество по детска гастроентерология, хепатология и хранене напоследък беше създадена специална работна група по Хранителни затруднения при деца с нервно-психични заболявания, която се фокусира именно върху тази проблематика. В България подобни публикации в научната литература са изключително оскъдни и са насочени обзорно предимно върху потребностите от хранителни вещества, а не толкова върху актуалното състояние на проблема.

3.Обща характеристика на труда. Дисертационният труд се състои от 199 стандартни страници, включени са 53 фигури, 61 таблици и 2 приложения. Библиографският списък обхваща 232 заглавия, от които 17 на кирилица и 215 на латиница. Повече от 70% от източниците са от последните 5 години. Дисертационният труд отговаря на изискванията за структура: Въведение – 2 стр.; Литературен обзор- 46 стр.; Методология - 14 стр.; Резултати и анализи – 95 стр.; Дискусия - 24 стр. Изводи – 3 стр., Препоръки – 2 стр., Приноси - 2 стр.; Библиография – 18 стр.

4.Оценка на съдържанието на отделните структурни части на труда.

Оценка на Литературния обзор. Обърнато е внимание в систематичен план на недохранването на деца с нервно-психични заболявания, на специфичните особености и рискови нехранителни хранителни фактори влияещи на хранителния статус. Специална глава е посветена на оралния статус и храносмилателните отклонения. Коментират се възприетите в България и света препоръки за хранене на базата на оценка на енергийните, макро и микронутриентни потребности и често срещани дефицити. Въведени са подходи за оценка на хранителния статус според съвременните препоръки на Европейското дружество по детска гастроентерология, хепатология и хранене, както са и коментирани антропомеричните критерии на СЗО, АОПЕХ и

национални наредби. Акцент на обзора е и качеството на живот на семействата на деца с неврно-психични заболявания и различните области на които състоянието на детето влияе. Благодарение на обстояния обзор се обосновава значимостта на темата на дисертационния труд и се отваря път за планиране на целта и задачите за научната разработка.

Оценка на методологията. Целта и четирите задачи на дисертационния труд са точно и ясно формулирани. Използван е широк набор от методи: документален, социологически, клиничен, антропометричен, биохимичен, статистически. Обследвани са достатъчно на брой деца- 109, според отчетливи критерии на включване и изключване. За оценка на растежа на децата и разпространението на малнутрицията са използвани критерии и стандарти на СЗО (2005, 2006) и АОПЕХ (2105). Посредство стандартизирана и валидирана анкета е оценено качеството на живот на обгрижващите ги лица. Добрата методологична основа гарантира валидността на получените резултати.

Оценка на резултатите и дискусията. Социално-демографска характеристика на включените в проучването деца, родителит и обгрижвачи е обстойно описана и анализирана. За оценка на хранителния статус са използвани, критерии и стандарти за оценка на хранителния статус на здрави деца на СЗО (2005, 2006) и АОПЕХ (2105). Изготвена е таблица, съпоставяща критериите за оценка на хранителния статус и малнутрицията при деца с неврно-психични заболявания по критериите на СЗО (2005, 2006) и АОПЕХ (2105) и е направено съпоставяне на получените резултати. Оценено е нивото на моторно-двигателна активност и е установена връзката му със социално-демографски показатели и хранителни фактори. Изследвани са поредица от биохимични показатели. Установени са множество статистически значими корелационни зависимости между различни хранителни и нехранителни фактори и хранителния статус. Обстойно е проучен оралният статус на децата с неврологични увреждания, който има съществено значение за храносмилателната функция на организма. Анализирано е влиянието на орално-моторната дисфункция, състоянието на устната лигавица и твърдите зъбни структури и е констатирана липса на профилактика и незадоволително ниво на личната и професионалната орална хигиена. Въз основа на данните от използвания валидизиран въпросник на СЗО WHOQOL_BREF-26 за КЖ е установено почти равностойно оценяване на качеството на живот на родители и обгрижвачи лица с преобладаващо засягане на социалните отношения и психическите изживявания. Отчетени са взаимовръзките на качеството на живот с различни социално-икономически, демографски фактори и фактори, свързани с храненето и хранителния статус на децата с

нервно-психични нарушения.

Оценка на изводи, препоръки, приноси. Изводите са общо 9 и коректно синтезират получените резултати. Те са в основата на направените препоръки към отговорните институции. Отчетени са 8 приноса с оригинален и научно-приложен характер и 5 с потвърдителен характер.

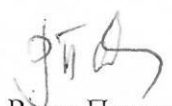
Авторефератът се състои от 88 страници и точно отразява дисертационния труд.

5. Заключение.

Дисертационният труд **„Хранителен статус на деца с нервно-психични заболявания и връзката му с качеството на живот на родители и обгрижващи“** се отличава с актуалност, оригиналност, пълнота и изчерпателност. Поставената цел и задачите са внимателно формулирани и постигнати, методологията е подробна и подходяща, резултатите са анализирани статистически добре и дискусията обхваща съпоставка с данните от съвременни международни проучвания. Изводите са много добре оформени и имат практическо приложение. Приносите показват важността на дисертационния труд и чрез направените препоръки за прилагането на мултидисциплинарен подход, регулярна оценка на хранителния статус на децата с нервно-психични нарушения и своевременна и адекватна интервенция са посока за по-нататъшна работа.

Оценявам високо научната работа на докторантката и считам, че дисертацията ѝ напълно покрива изискванията за образователната и научната степен „доктор“ на Закона за развитие на академичния състав и Правилника на МУ-Варна. Давам положителна оценка и препоръчвам на членовете на НЖ да гласуват положително на **д-р Албена Тонева** да бъде **присъдена образователната и научната степен „доктор“**. в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, научна специалност Хигиена.

Член на Научното жури:

Доц. д-р Ружа Панчева, д.м.